

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Красимира Теофилова Марулевска

**за дисертационен труд на тема:
„Фактори за готовността на новите учители
за справяне с конфликти в класа“,
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
в област на висшето образование 1. Педагогически науки,
професионално направление 1.1 Теория и управление на образованието,
докторска програма „Управление на образованието“**

на докторант Меир Давидеско

Научен ръководител: Доц. д-р Красимира Теофилова Марулевска

I. Кратки данни за докторанта

Меир Давидеско, гражданин на Република Израел, е зачислен като докторант на самостоятелна подготовка през 2017 г. в катедра „Педагогика“ на Факултета по педагогика при Югозападен университет „Неофит Рилски“ със срок на обучение три години, считано от 13.11.2017 г. до 12.11.2020 г.. През м. юли 2020 г. поради реструктуриране на катедра „Педагогика“ е преместен в катедра „Управление на образованието и специална педагогика“. Дисертационният труд „Фактори за готовността на новите учители за справяне с конфликти в класа“ е обсъден и предложен за защита на заседание на катедрения съвет на катедра „Управление на образованието и специална педагогика“ във Факултета по педагогика при Югозападен университет „Неофит Рилски“. Докторантът е изпълнил успешно всички образователни и научноизследователски дейности, заложи в индивидуалния му план.

Меир Давидеско изминава ценен път в подготовката си за работа в сферата на образованието, свързана с обучението в съвременното училище и с управлението на образователните системи. Дълъг и съдържателен е пътят на неговата професионална реализация като: инспектор по образованието към Израелско министерство на образованието, главен изпълнителен директор в частен колеж, лектор – обучител на учители, директор на начално училище, преподавател по професионално развитие в Gordon College of Education, гр. Хайфа, Израел, и старши съветник по научноизследователска и развойна дейност в сферата на образованието и футуристичната педагогика към Министерство на образованието на Израел – от 2015 г.

II. Актуалност на дисертационния труд

Образователният път и богатият професионален опит на докторант Меир Давидеско съвсем естествено го водят към осмисляне на проблемите на подготовката, квалификацията и

кариерното развитие на учителя в съвременното образование. Изборът на тема на дисертационното изследване е доказателство за последователността и задълбочеността на работата и наблюденията в реалната педагогическа среда. Не е трудно да се забележи, че е налице и осъзната вътрешна потребност у изследователя от анализиране и осмисляне на натрупания опит с цел да даде своя принос за подобряване на условията за подготовка на учителите и за преодоляване на трудностите в професионалната дейност особено на младите и новоназначените учители. Изследователският интерес е насочен към тема и свързаните с нея проблеми, които са актуални за педагогическата теория и практика, за теорията и управлението на образованието, както и за психологията. Вниманието е фокусирано върху трудностите в професионалната адаптация на новоназначените учители и върху предизвикателствата, с които те се сблъскват в началото на своята трудова реализация. Темата е с висока актуалност и значимост за съвременното образование, разгледано в сложния контекст на динамичния социум в международен план, както и в националните условия на Република Израел. Целенасочено и последователно докторант Меир Давидеско отчита влиянието на разнообразни фактори върху професионалното и личностно благосъстояние на учителя. В един по-тесен изследователски контекст дисертационният труд дава отговор на въпроси, свързани с възможността за повлияване върху професионалните успехи в справянето с разнообразни конфликти в педагогическата среда чрез засилване на чувството за устойчивост на личността. Темата за факторите, които оказват влияние върху готовността на новите учители за справяне с конфликти в класа, е дисертабилна и дава възможност на изследователя да разкрие в дълбочина връзката и зависимостта между устойчивостта, самоефективността и уменията за справяне с конфликтите в класа.

III. Адекватност на методиката

Методиката на изследването е научнообоснована и адекватна на издигнатата цел и поставените изследователски задачи. Параметрите на изследването – обект, предмет, цел, задачи и хипотези – основни и допълнителни, са ясно заявени и очертават цялостния поглед на докторант Меир Давидеско върху сложните и многостранни взаимодействия на учителя с образователната и широката социална среда. Коректно са очертани ограниченията на осъщественото изследване по отношение на: обхвата и включените респонденти; отчитането на други допълнителни фактори, влияещи върху поведението на учителя; спецификата на регионалното ситуиране на проучването. На основата на изтъкнатите ограничения са набелязани възможни насоки на научните търсения. Подборът на методи и инструментариум за осъществяване на изследването е напълно адекватен на целта и задачите и гарантира обективност и надеждност при проверка и доказване на хипотезите.

IV. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 175 стандартни страници, от които 155 страници основен текст, в който са включени 15 таблици. Използваната литература наброява 127 източника на английски език и 4 интернет базирани. В своята съдържателна цялост и

структурна последователност трудът включва: увод, три глави, заключение, литература и приложения. В дизайна на дисертационния труд се открива логиката на научното изследване – в движението от теоретичните основания към емпиричните измерения и цялостния анализ на добитите данни, и възход към обобщения и изводи.

V. Научни постижения във връзка с представяне, анализ и интерпретация на идеи и концепции

1. В концептуалната структура на дисертационния труд важно място заема управленският контекст при представяне и научно обосноваване на идейно равнище на взаимната обусловеност между доброто управление на образователната институция и ефективността на професионалната педагогическа дейност на учителите, между организацията на системата и функционирането на нейните елементи.
2. С опора на редица съвременни теоретични постановки докторант Меир Давидеско откроява значението на иновациите и управлението на проекти в образованието като важни условия за професионалното развитие на учителите, за по-добрата адаптация на новоназначените учители и за поддържане на стремежа им към усъвършенстване на професионалните педагогически умения и компетенции.
3. Разкрити са умело редица противоречия между централизираното управление на образованието и самоуправлението. Подложени са на анализ предимствата на автономността в образователните проекти и насърчаването на участието на учителите в управлението на образователните институции. Изтъкнати са предимствата на децентрализираните отговорности за определени аспекти на училището, свързани с учебните програми, методите на преподаване, организационните ресурси, управлението на преподавателския персонал.
4. Критично е осмислена и е интерпретирана връзката и зависимостта между автономността и отговорността в контекста на образователния мениджмънт. Подчертано е тяхното положително въздействие върху развитието на училищната система и изграждащите я елементи и педагогическите субекти.
5. Специално внимание докторант Меир Давидеско отделя на трудностите, които срещат новоназначените учители в управлението на класната стая, в избора на стил на управление, който във висока степен да подкрепя и стимулира академичните постижения и емоционално-нравственото развитие на учениците. Изтъкната е сложността на управленските практики в условията на дигитализацията на образованието.
6. Силен акцент се поставя върху уменията на учителите за справяне с конфликтите в класната стая. Изтъкната е необходимостта от целенасочено обучение и подкрепа за новоназначените учители за адекватен избор на модели за успешно управление на конфликтите в класната стая. Очертани са трудностите пред младите учители, както и причините, които пораждаат конфликти в клас.

7. Подложени са на анализ отношенията между отделните педагогически субекти, както и организационната култура, основана на сътрудничество, която насърчава взаимната подкрепа и води към просперитет на индивидуално равнище и на образователната организация в цялост.
8. Разкрита е връзката и зависимостта между способността за справяне с конфликти и емоционалната устойчивост и самоефективност. Изтъкната е благоприятната роля на силната вътрешна мотивация, постоянството, чувството за хумор, емоционалната интелигентност и готовността за поемане на риск.
9. Заслужава висока оценка умението на докторанта да обобщава, анализира и синтезира разнообразни теоретични постановки и идеи, като ги пречупва през призмата на собствените убеждения, основани на дългогодишния професионален педагогически и управленски опит.

VI. Научни постижения във връзка с подготовката, реализацията и оценката на резултатите от емпиричното изследване

1. Емпиричното изследване се отличава с организационна прецизност и аргументирана последователност на действията. То е планирано в съответствие с издигнатата цел и за проверка на формулираните хипотези. Изборът на методи и инструментариум за реализиране на емпиричното проучване е адекватен и позволява да бъдат решени изследователските задачи чрез взаимното допълване на количествен и качествен подход.
2. Качественото изследване чрез приложение на полуструктурирано дълбочинно интервю логично предхожда количественото изследване и дава възможност да бъде постигната по-голяма цялостност на интерпретацията на резултатите. Въпросите разкриват различни аспекти на емоционалната устойчивост, самоефективността и моделите за справяне с конфликти.
3. Количественото изследване е много добре планирано и организирано. Обемът на извадката е достатъчен, извадката е репрезентативна, изборът на представителите отразява характеристиките на генералната съвкупност.
4. Трите части на въпросника за приложение на количествения метод са свързани с трите основни променливи – устойчивост, самоефективност и модели за справяне с конфликтите в класа. Приложени са адаптирани за целите на изследването стандартизиран тип въпросници, което е важен фактор за високата обективност и надеждност на получените резултати.
5. Статистическият анализ на данните, добити в хода на емпиричното проучване, е прецизен и е основа за обективна проверка на издигнатите хипотези. Осъщественият корелационен анализ позволява да бъдат доказани и интерпретирани значими корелационни връзки – основа за потвърждаване или отхвърляне на хипотезите.
6. Докторант Меир Давидеско демонстрира отлични умения за разкриване и интерпретиране на получените резултати от емпиричното изследване, за търсене и

анализиране на причинно-следствени връзки и техните проекции в изследваната педагогическа среда.

7. Високо може да бъде оценена практическата приложимост на направения анализ на получените в хода на изследването данни в търсенето на възможности за подобряване на цялостния процес на подготовка и продължаваща квалификация на учителите и особено за професионалната управленска и колегиална подкрепа на новоназначените учители в сложния период на тяхната адаптация в училищната среда.
8. Стилът на изложението отговаря в необходимата степен на изискванията за научност, информативна натовареност и балансираност, логична последователност, яснота и достъпност.

VII. *Научни и научно-приложни приноси*

1. В контекста на съвременните проблеми, свързани с управлението на процесите на подготовка и квалификация на учителите и с осигуряване на високо качество на образованието, настоящото дисертационно изследване разкрива в теоретичен план важни аспекти на професионалните и личностните позиции на учителя и тяхното влияние върху ефективността на цялостната педагогическа дейност.
2. Подложени са на задълбочен анализ емоционалната устойчивост, самоефективността на учителя и уменията му за справяне с конфликти в педагогическата среда, като особено внимание и загриженост са проявени към младите, новоназначени учители, които във висока степен се нуждаят от адекватни управленски действия за укрепване на тяхната емоционална устойчивост, усещането им за самоефективност като условия за постигане на по-добро качество на професионалния им педагогически труд.
3. В експериментални условия успешно са приложени адаптирани от докторант Меир Давидеско изследователски инструменти (въпросници), които позволяват да бъдат диагностицирани важни елементи от личностните и професионалните нагласи, състояния, отношения на учителите, особено в първите години на тяхната професионална реализация.
4. Защитена е аргументирано необходимостта от разработване на програма за обучение на учители, в рамките на която бъдещите и новоназначените учители да повишават емоционалната си устойчивост, самоефективността си и да овладяват ефективни модели на поведение за успешна превенция и справяне с разнообразни конфликти в професионалната педагогическа среда.

VIII. *Бележки и препоръки*

1. Адаптираният изследователски инструментариум, както и постигнатите резултати от изследването ще бъде полезно да получат по-широка популярност не само в научните среди, но и сред бъдещите и настоящи учители, чрез повече публикации в научни и научнопопулярни издания.

2. Налице е ценна възможност за надграждане на постигнатите в дисертационното изследване научно-приложни резултати чрез създаване на цялостна програма за адаптация и професионално-личностна подкрепа на начинаещите учители.

IX. Авторство на дисертационния труд и приносите, оценка на публикациите

Авторството на дисертационния труд е безспорно. Приемам очертаните от автора научни приноси. Оценявам като добра публикационната активност на докторант Меир Давидеско. Представени са три публикации по темата на дисертационното изследване. Една от тях е в сборник от Седма международна научна конференция „Съвременното образование – условия, предизвикателства и перспективи“ – Благоевград, организирана от Факултета по педагогика при ЮЗУ „Неофит Рилски“ по проект, финансиран от Фонд „Научни изследвания“. Две статии са публикувани в годишник на Съюза на учените – клон Благоевград „Multidisciplinary Journal of Science, Education and Art“.

X. Автореферат

Авторефератът отговаря на изискванията и отразява коректно съдържанието на дисертационния труд. Налице са необходимите структурни компоненти и технически параметри.

XI. Заключение

Представеният за обсъждане дисертационен труд на докторант Меир Давидеско е резултат от задълбочени научни търсения. Изследването носи характеристиките научност и оригиналност, и предоставя възможност за приложимост в практиката на управлението на процеса на подготовка, квалификация и кариерно развитие на учителите. Изтъкнатите достойнства на дисертационния труд и направените препоръки ми дават основание убедено да предложа да бъде присъдена на Меир Давидеско образователната и научна степен „Доктор“ в област на висшето образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.1 Теория и управление на образованието, докторска програма „Управление на образованието“.

04.06.2021 г.

Благоевград

Рецензент:

Доц. д-р Красимира Марулевска